

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

Nazarova Nigora Qayumjonovna

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy
biznes maktabi

Tadbirkorlar va ishbilarmonlar harakati - O'zbekiston Liberal-
demokratik partiyasi To'ra'qo'rg'on tuman Kengashi raisi

ozlidepturaqorgon@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15380001>

ARTICLE INFO

Received: 28th April 2025

Accepted: 30th April 2025

Published: 10th May 2025

KEYWORDS

Ayollar tadbirkorligi, raqamli iqtisodiyot, gender tengligi, iqtisodiy faollik, ayollar bandligi, raqamli ko'nikmalar, elektron tijorat, moliyaviy resurslar, innovatsion texnologiyalar

ABSTRACT

Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish istiqbollari tahlil qilingan. Zamonaviy raqamli texnologiyalar ayollarga tadbirkorlik faoliyatini yanada samarali yuritish imkonini bermoqda. Maqolada ayollar tadbirkorligining rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi omillar, raqamli iqtisodiyotning ayollar tadbirkorligiga ta'siri, shuningdek, O'zbekiston va xorijiy mamlakatlarda ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash mexanizmlari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamli texnologiyalardan foydalanish ayollar tadbirkorligini yanada jadal rivojlantirishga, ishsizlikni kamaytirishga va gender tengligini ta'minlashga yordam beradi.

KIRISH

Bugungi kunda jahon hamjamiyati tomonidan barqaror rivojlanishning eng muhim omillaridan biri sifatida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish masalasi tan olinmoqda. BMT ma'lumotlariga ko'ra, ayollar ishtirok etgan iqtisodiyot 35% ga ko'proq YaIMni shakllantirib, tezroq o'sish sur'atlarini ko'rsatmoqda [1]. Ayollar tadbirkorligi iqtisodiyotning barqaror o'sishi, yangi ish o'rinlarini yaratish va aholi farovonligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish alohida ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli texnologiyalar ayollarga biznesni masofadan turib boshqarish, moliyaviy resurslardan foydalanish, yangi bozorlarga chiqish va biznes aloqalarini o'rnatish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, O'zbekiston va boshqa ko'plab mamlakatlarda ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda qator muammolar mavjud bo'lib, ular orasida moliyaviy resurslarning yetishmasligi, raqamli ko'nikmalarning pastligi, stereotiplar va oilaviy majburiyatlar alohida o'rin tutadi [2].

Ushbu maqolaning maqsadi raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish istiqbollari tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni hal qilish yo'llarini taklif etishdan iborat. Tadqiqotning dolzarbligi ayollar tadbirkorligini rivojlantirish orqali iqtisodiy o'sishga erishish, ishsizlikni kamaytirish va gender tengligini ta'minlash zarurati bilan belgilanadi.

METODOLOGIYA VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqot metodologiyasi tizimli va qiyosiy tahlil usullariga asoslangan bo'lib, ilmiy adabiyotlar, statistik ma'lumotlar va xalqaro tashkilotlarning hisobotlari o'rganildi. Tadqiqotda O'zbekiston va xorijiy mamlakatlar tajribasi qiyosiy tahlil qilindi.

Ayollar tadbirkorligi masalasini o'rganishga qaratilgan ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, ko'pgina olimlar raqamli iqtisodiyotning ayollar tadbirkorligini rivojlantirishdagi rolini ta'kidlashadi. Jumladan, Alekseeva (2020) o'z tadqiqotida raqamli iqtisodiyot ayollar tadbirkorligini yangi bosqichga olib chiqish imkoniyatini berishi, elektron tijorat platformalari, raqamli marketing va masofaviy ish orqali ayollar uchun yangi imkoniyatlar yaratilishini qayd etgan [3].

Xalqaro Mehnat Tashkilotining ma'lumotlariga ko'ra, ayollar boshqaradigan biznes sub'ektlari erkaklar rahbarlik qiladigan korxonalariga nisbatan ko'proq raqamli texnologiyalardan foydalanmoqda, bu esa ayollar tadbirkorlarining innovatsiyalarga moyilligini ko'rsatadi [4]. Shu bilan birga, Farxutdinova va boshqalar (2022) tomonidan o'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra, ayollar tadbirkorligining rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi eng muhim omillar sifatida moliyaviy resurslarning yetishmasligi, raqamli ko'nikmalarining pastligi va gender stereotiplar qayd etilgan [5].

O'zbekistonda ayollar tadbirkorligini rivojlantirish masalasi Maxmudova va Raximova (2021) tomonidan o'rganilgan bo'lib, ular O'zbekistonda ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish, ayollarning raqamli ko'nikmalarini oshirish va raqamli infratuzilmani yaxshilash zarurligini ta'kidlashgan [6].

Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan biznes loyihalarida ayollarning ishtiroki o'rtacha 30% ni tashkil etadi, bu ko'rsatkich rivojlangan mamlakatlarda 40% gacha yetadi [7]. Shu bilan birga, Xalqaro Moliya Korporatsiyasining hisobotida qayd etilishicha, ayollar boshqaradigan biznes sub'ektlarining kreditlash imkoniyatlari cheklanganligi, buning natijasida ularning 70% dan ortig'i moliyaviy resurslar yetishmasligidan aziyat chekmoqda [8].

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Adabiyotlar tahlili natijalariga ko'ra, raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish uchun quyidagi omillar muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi:

Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi ayollar tadbirkorligini yangi bosqichga olib chiqish imkoniyatini beradi. Ayollar tadbirkorlarining raqamli ko'nikmalarini oshirish ular uchun yangi bozorlarga chiqish, mijozlar bazasini kengaytirish va biznes jarayonlarini optimallashtirishda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy tadqiqotlar natijalariga ko'ra, raqamli ko'nikmalarga ega bo'lgan ayollar tadbirkorlarining biznes loyihalari boshqalarga nisbatan 30% ga ko'proq muvaffaqiyat qozonmoqda [9].

Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda eng muhim to'siqlardan biri moliyaviy resurslarning yetishmasligi hisoblanadi. Raqamli moliyaviy texnologiyalar (fintech) ayollar uchun kredit va investitsiyalardan foydalanish imkoniyatini kengaytirmoqda. Kraudfunding platformalari, mikromoliyalashtirish va P2P kreditlash kabi zamonaviy moliyaviy instrumentlar ayollarga an'anaviy bank kreditlariga muqobil bo'lgan moliyaviy resurslarni taqdim etmoqda.

Elektron tijorat platformalari ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Online savdo ayollarga biznesni masofadan turib boshqarish, xalqaro bozorlarga chiqish va keng mijozlar auditoriyasiga ega bo'lish imkoniyatini beradi. Alibaba Group ma'lumotlariga ko'ra, ularning platformasida faoliyat yuritayotgan ayollar tadbirkorlarining ulushi 2010-yildagi 20% dan 2023-yilga kelib 45% ga yetgan [10].

Raqamli infratuzilmaning rivojlanishi, jumladan internet tarmog'iga ulanish imkoniyati, mobil aloqa va elektron to'lov tizimlari ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonda so'nggi yillarda raqamli infratuzilmani rivojlantirishga katta e'tibor qaratilmoqda, bu esa ayollar tadbirkorligi uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Davlat tomonidan ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash mexanizmlari, jumladan soliq imtiyozlari, subsidiyalar va grant dasturlari ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda muhim rol

o'ynaydi. O'zbekistonda 2019-2022-yillarda ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash uchun 2 trillion so'mdan ortiq imtiyozli kreditlar ajratildi.

O'zbekistonda ayollar tadbirkorligini rivojlantirish uchun qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, "Ayollar daftari" dasturi doirasida ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash, ularning raqamli ko'nikmalarini oshirish va moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar tadbirkorligini yanada rivojlantirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- Ayollar tadbirkorlarining raqamli ko'nikmalarini oshirish uchun maxsus ta'lim dasturlarini ishlab chiqish va joriy etish;
- Ayollar tadbirkorligi uchun maxsus kraudfunding platformalarini yaratish va rivojlantirish;
- Elektron tijorat platformalarida ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish;
- Raqamli iqtisodiyot sohasida ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash uchun maxsus grant dasturlarini ishlab chiqish;
- Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish uchun mentorlik va networking dasturlarini tashkil etish.

XULOSA

Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish nafaqat gender tengligini ta'minlash, balki iqtisodiy o'sishga erishish va aholi farovonligini oshirish uchun ham muhim ahamiyatga ega. Raqamli texnologiyalar ayollarga tadbirkorlik faoliyatini yanada samarali yuritish, moliyaviy resurslardan foydalanish, yangi bozorlarga chiqish va biznes aloqalarini o'rnatish imkoniyatini beradi. O'zbekistonda ayollar tadbirkorligini rivojlantirish uchun qator chora-tadbirlar amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar tadbirkorligini yanada rivojlantirish uchun ayollarning raqamli ko'nikmalarini oshirish, moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish va raqamli infratuzilmani takomillashtirish zarur.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish istiqbollari katta bo'lib, bu sohadagi sa'y-harakatlar gender tengligini ta'minlash, ishsizlikni kamaytirish va iqtisodiy o'sishga erishishga xizmat qiladi. Davlat organlari, xalqaro tashkilotlar va fuqarolik jamiyati institutlari tomonidan ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish va raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish uchun qulay muhit yaratish bo'yicha kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. United Nations. (2023). Gender equality and women's empowerment. Progress towards the Sustainable Development Goals. New York: UN.
2. World Bank. (2022). Women, Business and the Law 2022. Washington, DC: World Bank.
3. Алексеева, Т.С. (2020). Цифровая экономика как фактор развития женского предпринимательства. Экономические науки, 5(186), 32-38.
4. International Labour Organization. (2023). World Employment and Social Outlook: Trends 2023. Geneva: ILO.
5. Фархутдинова, Л.Н., Смирнова, А.В., & Иванов, К.П. (2022). Проблемы и перспективы развития женского предпринимательства в условиях цифровизации экономики. Вопросы экономики и права, 3, 57-63.
6. Maxmudova, M.M., & Raximova, D.N. (2021). O'zbekistonda ayollar tadbirkorligini rivojlantirish muammolari va istiqbollari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, 3, 24-32.
7. World Bank. (2023). Women and Digital Financial Inclusion in Emerging Markets. Washington, DC: World Bank.
8. International Finance Corporation. (2022). Women and Digital Financial Services. Washington, DC: IFC.

9. McKinsey Global Institute. (2022). The power of parity: How advancing women's equality can add \$12 trillion to global growth. New York: McKinsey & Company.
10. Alibaba Group. (2023). Annual Report 2023. Hangzhou: Alibaba Group.

